

ВІСТНИК

(Nachrichtenblatt des Bundes
zur Befreiung der Ukraina)

Союза визволення України

Виходить два до чотири рази у місяць.

Річна передплата вносить 10 К. (4 рублі), піврічна 5 К. (2 руб.),
квартальна 3 К. (1 20 руб.). :-: Ціна поодинокого примірника
30 сот. (15 коп.).

Редагує комітет.

Видає і відповідає за редакцію: **Омельян Бачинський.**

Адреса редакції і адміністрації: Wien, VIII. Josefstädter-
strasse 79, II. Stiege, Tür 19.

1 рік.

Відень, дня 5. жовтня 1914.

Ч. 1.

Наша платформа.

Українські землі по обидва боки австро-російського кордону є не тільки одним з головних теренів сучасної європейської війни, а також одною з причин і предметом війни.

Українці добре розуміють, що у війні сій ходить головню о їх долю, ходить о те, чи в результаті війни український Шімонт в Австрії буде знищений, чи українське національне жите розцвіте також по той бік Збруча, аж за Дніпро і над Чорне море, і тому не можуть zostавати ся нікими свідками теперішних подій, а голосно і рішучо підносять свої неоспоримі права на національну самостійність.

Об'єктивна історична конечність вимагає, аби між західною Європою і Москвіщиною повстала самостійна українська держава. Потрібно се для осягнення і утрєвалення європейської рівноваги, є се в інтересі народів австро-угорської держави, а передовсім в інтересі німецького народу в обох цїсарствах, а для українського народу булоб се здійсненнем вікових його мрій і зусиль.

В зрозумінню сеї історичної конечности російські Українці покликали до жита центральну загально-національну організацію, яка взяла на себе репрезентацію під теперішню хвилю національно-політичних і соціально-економічних інтересів українського народу в Росії. Організацією сею є Союз визволення України.

В Союзі репрезентовані всі ті політичні напрями, що стоять на становищі державної самостійности українського народу, а реалізацію своїх національно-політичних і економічних стремлінь в даний момент звязують з розбиттем Росії у війні.

Національно-політичною платформою Союза є державна самостійність України.

Формою правління самостійної української держави має бути конституційна монархія, з демократичним внутрішнім устроєм політичним, однопалатною системою законодавства, горожанськими, язовими і релігійними свободами для всіх національностей і віроісповідань, з самостійною українською церквою.

На випадок прилучення до Австрії більшої чи меншої українсько-російської території буде Союз обстоювати за створенням з усіх земель, заселених українським народом в Австрії, осібногo автономного краю.

Одночасно зі збудованнем самостійної української держави має бути переведена радикальна аграрна реформа на користь селянства. Є се основний економічний постулат Союза визволення України.

Практичною своєю задачею ставить Союз визволення України:

1. Організацію українських суспільних сил для переведення в жите постулатів Союза.
2. Переведення національної громадсько-політичної організації українсько-російських земель, о скілько вони будуть окуповані у війні з Росією.
3. Приготованне скликання українського національного конгресу, якийби заняв становище про форму правно-державної організації відібраних від Росії в наслідок війни, чи на основі рішення міжнародної конференції українських земель, про внутрішній політичний устрій, аграрну справу і пр.
4. Виступи в обороні інтересів українського народу і його національно-державних змагань перед правительствами воюючих держав і перед міжнародними конференціями.
5. Популяризацію української справи в Європі через видавництво публікацій, кореспонденцій і пр.

Союз визволення України в своїй діяльності стоїть в контактї з австрійськими Українцями.

Вірячи в остаточну перемогу австро-угорської і німецької армії і в розбиттє Росії, вірять Українці і в те, що на руїнах російської імперії, сеї тюрми народів, встане

Вільна Самостійна Україна.

До громадської думки Європи!¹

Безпримірна визиваюча політика Росії спровокувала на цілий світ катастрофу, рівної якій історія майже не знає. Ми Українці, сини великого народу, поділеного між Австро-Угорщиною і Росією, і нечувано гнобленого царизмом, ми свідомі, про що розходить ся в сій війні. Зовсім не про якусь гегемонію „германства“ чи „славянства“. Війну веде культура з варварством. Війну веде ся тому, щоб остаточнo зламати силу ідеї всемосковства, що принесла нечисленні шкоди цілій Європі та загрозила її добробут і культуру.

Використовуючи з злою волею політичну сліпоту славянських народів, зробила Росія ідею, знану під фальшивим назвищем „панславизму“, знарядєм своїх агресивних плянів. Ся ідея розторожила вже Україну як самостійну державу, розбила Польщу, ослабила Туреччину, а в останніх роках кинула свої сіти навіть на Австро-Угорщину. Брамою, через яку мав увійти тріумфуючий панмосковизм до Австро-Угорщини, щоб її розторожити, мала бути Галичина. Цей народ, розділений між дві держави, мав служити Росії до того, щоб уможливити царизмови опанованнє Дарданелів та Константинополя, куди дорога провадить по рецепті російських дипломатів через Відень.

В тій цілі Росія вже від літ провадила свою кертичну роботу між нашим народом в Галичині. Рахунок був ясний: коли наш нарід, що в Росії є брутально поневолений, в Галичині буде прихильний Росії, тоді буде незвичайно улекшена задача, заткнути царський прапор на Карпатах. Зате, коли б 30 мільонів Українців в цараті під впливом своїх галицьких братів прийшли до властивої оцінки своїх національних і політичних інтересів, тоді збанкрутували би всі експанзивні пляни Росії.

Без відділення українських провінцій Росії був би й найбільший погром тої держави в теперішній війні лише слабим ударом, з якого царизм в кількох літахвилічив ся б, щоби дальше провадити свою давню ролю бурителя європейського мира. Лише свободна Україна, звязана з тридержавним союзом, могла би через свою далеку територію

від Карпат аж до Дону і Чорного моря творити забороло для Європи проти Росії, яке раз на все зробило б нешкідливою експанзію царизму та увільнило б славянський світ від згубного впливу панмосковизму.

В повній свідомості своєї історичної місії, боронити свою стару культуру перед азійським варварством Москалів, завжди була Україна ворогом Росії, причім вона в своїх визвольних змаганнях шукала помочи Заходу, а особливо Німеччини. Гетьмани Богдан Хмельницький, Виговський, Дорошенко, Мазепа та Орлик звертали ся до Німців та Шведів. Навіть за Катерини II. шукала українська шляхта на пруськїм дворі помочи проти „московської тиранії“. Шевченківські демонстрації в Києві сього року, підчас яких лунали оклики: „Нехай живе Австрія! Геть з Росією!“ — свідчать, що українська політична думка знову йде дорогою старих історичних традицій.

Ми — українці з Росії, що злучили ся в „Союз визволення України“ — уживемо всіх наших сил для остаточного обрахунку з Росією. В сих важних часах, в котрих наша нація по обох боках кордону готуєть ся до остаточної боротьби з нашим смертельним ворогом — звертаємо ся з сим покликом до цілого цивілізованого світа! Нехай світ поможе нашій слушній справі! Ми звертаємо ся з тим глибоким переконаннєм, що українська справа є рівночасно справою європейської демократії. Європа доти не прийде до сили, доки не буде вільна від грози інвазії царизму, доки не буде певна своїх культурних надбань, доки на широких степах України не повстане забороло проти Росії!

Великі жертви, які наш нарід приніс в своїй боротьбі з Росією в протягу соток літ, дають нам моральне право жадати уваги та зрозуміння цивілізованого світу для нашої справи, для незалежності України!

Щоби в часах — коли на побоевищах, що на них проливають свою кров тисячі Українців, рішаєть ся судьба народів Європи, не зістало ся чужим для Європи, повне зрозуміннє нашої справи, звертаємо ся з отсим покликом до громадської думки всіх народів, яких політичні інтереси в тій великій хвилі спільні з інтересами свободи і цивілізації.

За „Союз визволення України“: Д. Донцов, В. Дорошенко, М. Меленевський, О. Скоропис-Йолтуховський, М. Залізник, А. Жук.

25. серпня 1914.

Вісім тижнів європейської війни.

(Огляд воєнних подій).

Маємо вже за собою вісім тижнів найстрашнішої війни, яку історія знає, всевітньої заверухи, стягнутої на людство

¹ Відозва ся була видана „Союзом“ в головнійших європейських мовах і передрукована в багатьох німецьких і інших часописах (див. Огляд преси).

російським царизмом в економічних цілях-укріплення самодержави і забезпечення світової переваги для варварського панрусизма.

Можна отже на основі дотеперішних подій оцінити дотеперішні висліди та дальші вигляди сеї європейської війни, гігантського бою Німеччини і Австро-Угорщини з Росією, Францією, Англією, Бельгією, Сербією, Чорногорією та Японією.

Як собі уявляли і представляли хід воєнних подій ті, що війну сю викликали і до неї віддавна дуже пильно та основно приготувались, а се-верховодячі круги тридержавного порозуміння Росії, Франції і Англії, а передосім головні її винозники, російський амбасадор *Ізвольський*, та опутаний ним французький шовініст *Пуанкаре* і англійський амбасадор *Грей*?

Російсько-французько-англійські заговорники, що не завагались порушити європейського мира, виробили собі дуже докладний план воєнного знищення середньо-європейських держав, Німеччини і Австро-Угорщини. А саме зараз по вигодженню війни Франція з блискавичною швидкістю мала вдарити на Німеччину, в найслабшій місці французько-німецького пограниччя, а се через Бельгію, та в побіднім поході на *німецькій* землі, знищити свого німецького противника. Рівночасно другий удар мала зі сходу задати Росія, іменно зібравши всю свою кавалерію на німецькій границі зараз розпочати офензиву своєю кавалерією і перешкодити німецькій мобілізації, побідно дійти аж до Берліна і сям способом улекшити задачу Франції. Ще з третьої сторони мав спасти грим на Німеччину. Отсе англійська флота мала вдарити на слабку німецьку і в кількох побідних битвах знищити цілу морську силу Німеччини. Протягом місяця або двох мала бути Німеччина і її союзниця Австро-Угорщина розбиті в пух і прах і упокорені мали просити миру, подиктованого побідниками в Берліні.

Такі були рахуби і плани генеральних штабів потрійного порозуміння, а якоюж *іншою* показала^{ся} дійсність воєнної заверухи розвурханої в серпні 1914 р.!

Німеччина з нечуваною швидкістю і точністю переводить мобілізацію і з цілою силою вдаряє через Бельгію на Францію, щоби запобігти такому самому ударови зі сторони Франції. Другої днини по виповіженню війни Франції, німецькі війська вступають до Бельгії, четвертої днини паде перворядна бельгійська твердиня Лієж. Не минає три тижні, як Німці по розбиттю бельгійсько-французьких війск заливають цілу Бельгію, здобувають Брюссель, Намюр, Жбан. Королівство Бельгія перестає існувати, стає німецькою провінцією, лише в Антверпені і околиці тримають ся ще останки бельгійського війська, відтяті від Франції. Покінчивши з Бельгією, Німеччина звертає ся проти Франції, що всі свої війська вислала на північну і східну границю на стрічу Німцям. Французька армія не може вдержати ся перед німецькою. Німці проломлюють північно-західну лінію французьких твердинь, що боронить доступу до Франції, здобувають твердині Мобеж, Лонгві, Жіве, Монмеді, Лян, Ляфер, Конде, Ірзен, Ле-з-Айвель, Люневіль, вдирають ся до північної Франції і в побіднім поході гонять перед собою *цілу французьку армію*, що мусить відступати на полудне в напрямі Парижа. В шестім тижні війни Німці стають недалекі Парижа! Тепер шаліє битва на лінії Париж-Верден, яка без сумніву скінчить ся побідою Німців. Тоді приходить черга на Париж. Облога і здобутте Парижа се річ найближшої будучности. В Франції замість воєнного одушевлення, пригноблення, нужди, розтіч і дезорганізація. Всі влади з Парижа втікають до Бордо, що стало новою столицею побідженої Франції.

Зовсім не кориснійше представляє ся справа на східнім терені війни, хоч мнимий побідний похід Росіян є тепер одинокою надією Франції і Англії. Тут Росія, відповідно до умови з Францією, мала цілою силою своєї кавалерії вдарити через Королівство польське на Прусію і помащерувати на Берлін. Для виконання плану російської офензиви проти Німців, Франція позичила Росії *20 мільярдів* на уоружене і переведене

приготовань. Та показало ся, що Росія в тій справі зрадила Францію! Замість іти на Прусію, Росія стягнула з Королівства польського всі свої війська, сховала їх поза забезпечену лінію твердинь на правім березі Висли, а відтак з цілою силою вдарила на Австрію в цілі загарбанні Галичини, щоби заспокоїти свою економічну жажду країв, без огляду на свої зобовязання супроти Франції.

Щоби замаркувати „офензиву“ проти Німців, Росія вислала 5 корпусів і 3 дивізії кавалерії на східну Прусію. Але тут генеральний пруський генерал Гінденбург справив Росіянам в околиці Таненбергу та історичного Ірувальду саме в 44 річницю побіди під Седаном другий Седан, *Побіда* Гінденбурга не має собі рівної в історії. Німці затигнули Росіян в таку гозицію, що стоїть канайпять тисяч пераненого російського війська мусіло піддати ся враз з артилерією, кіннотою, амуніцією і обозом. Утікаючих Росіян побив Гінденбург в дальших битвах так, що з висланих 5 корпусів майже нічого не вернуло ся назад.

Проти Австрії виступила Росія майже з цілою своєю оружною силою, бо чотири п'яті свого війська вислала на здобутте Галичини. Але й тут не можна говорити про якісь „побіди“ Росіян. Австрійські війська, чисельно значно слабші, протягом трох тижнів здержували по героїськи російську навалу та навіть половину російської армії в боях під Красником, Замостем і Томашовом австрійські генерали Данкль і Авфенберг побили, завдали тяжкі страти, взяли 40.000 бранців і здобули 300 армат. Австрійська армія вправді опорожнила Львів та східну Галичину зі стратегічного огляду, *але не побита* *заняла* *свобідно* нові позиції, на яких переводить нове уставленне, щоби побідно змірити ся з ворогом в новім рішаючім бою. Велика відпірна сила Австрії проти російської перемоги має для дальшого ходу подій незвичайне значінне, бо дозволяє Німцям розправити ся рішучо з Францією, а потім спільними силами вдарити на Росію. Ціло теперішньої війни є знищення самодержавної Росії, що через свою заборочість і жажду влади загрожує світовому розвоєви, а лише средством до сеї цілі є знищення Франції, сього підручного банкира Росії.

Завели також французько-російські рахуби про внутрішні роздори в Австрії і Німеччині. Німецькі соціальні демократи стали однодушно з усіма іншими партіями в обороні загроженої вітчизни і загроженої культури людства. В Австрії переведено мобілізацію з віршевою точністю і швидкістю. Крім обовязаних до війська, зголосило ся майже мільон охотників. Національні спори затихли, всі народи Австрії, Німці, Угри, Чехи, Українці, Хорвати і Словінці стали вірно і щиро в обороні загроженої держави.

Про розміри дотеперішних воєнних успіхів може свідчити се, що Німеччина здобула на обох воєнних теренах коло 300.000 бранців (тільки що ціла сербська армія) та коло 60.000 російських і сербських бранців і понад 400 армат.

Третій союзник — Англія, вже зовсім не дописав. Замість виступити зі своєю переважаючою флотою, Англіїці старанно поховали в безпечних пристанях свої дреднавти, ті морські кольоси, та ще обслонили їх залізними сітками для безпеки перед німецькими торпедами. Тимчасом німецькі підводні судна свобідно увихають ся по морях, закладають на англійським побережжю міни і мінами та торпедоми висаджують один англійський панцирник за другим. Англіїці знають, що німецька флота, хоч чисельно менша, що до якості кораблів, їх швидкості та моряцької хоробрости залоги є дуже небезпечним суперником, тому воліють вилловлювати безборонні, торговельні німецькі кораблі, як вдавати ся у бій з воєнною флотою.

Зате Англія, вмотавши ся у війну, викликала марево революції у власних колоніях таких, як Індія і Єгипет, що грозить їй утратою тих перлин англійського заморського посідання. Англія мусить аж Японію просити за поміччю удержання Індії!

Словом, дотеперішня воєнна дійсність цілковито переречкує плани і рахунки потрійного порозуміння. Франція майже побита, Англія мало чинна, а навіть російський кольос, що

від цвітіння вже переводив мобілізацію, не може вказати ся значними успіхами.

Дотеперішні успіхи німецького оружа, що досі означало ся непобідимим, дають запоруку і *дальшої та кінцевої* побіди в сій справі, боротьбі за культуру і поступ людства, яку провадять середньо-європейські держави проти зливу варварства, дають надію на недалеке скиненне кайдан, які російське самодержавне наложило на свої народи, а які хоче те пер наложити на цілу Європу.

Хроніка воєнних подій.

28. липня. Австро-Угорщина виповідає війну Сербії.
31. липня. Мобілізація Росії і Австрії. Оголошення воєнного стану в Німеччині. Німеччина ставить Росії ультиматум, а Франції запит.
1. серпня. Мобілізація Німеччини і Франції. Німеччина виповідає війну Росії.
2. серпня. Панцирний корабель „Авгсбург“ бомбардує Лібаву. Франція розпочинає воєнні кроки. Німеччина займає Люксембург. Німецькі війська займають Александрово.
3. серпня. Німеччина виповідає війну Франції. Німецькі війська займають Каліш і Ченстохову.
4. серпня. Засідання німецького парламенту та ухвалення 5 мільярдів воєнного кредиту. Німецькі війська вступають до Бельгії. Англія виповідає війну Німеччині.
5. серпня. Німецькі воєнні кораблі бомбардують кріпости на побережжю Алжирю. Німці нищать коло Сольдау в східній Пруссії бригаду російської кавалерії. Австрія виповідає війну Росії. Чорногора виповідає війну Австрії.
6. серпня. Сербія виповідає війну Німеччині. Німецькі панцирники „Іебен“ і „Бреслав“ продовжують лінію англійської флоти коло Мессини.
7. серпня. Німці здобувають Літх (Лієж). Франція видає 60.000 Італійців. Австрійські війська здобувають Радивілів, Волочиска і Новоселіцу.
8. серпня. Німецький корабель „Королева Люїза“ закладає міни в устю Темзи і затоплює англійський панцирник „Амфоян“. Німецькі та Австрійські граничні війська дучать ся коло Олькуша і Вольброму в Королівстві польським.
9. серпня. Побідна битва проти Росіян коло Бяли і Штаденінген в східній Пруссії. Росіяни висаджують в повітря власну воєнну пристань Ганте в Фінляндії. Англіїці займають німецьку колонію Ломес (Того) в Африці. Англія затримує у себе два нові турецькі дреднавти побудовані в Англії.
10. серпня. Німці відносять побіду над 7. французьким корпусом коло Мілгавсена (в Альзакії). Австрійська флота бомбардує чорногорську пристань Антіварі.
11. серпня. Побіда Німців коло Лятарду. Здобуте першого французького прапору.
12. серпня. Чорногора виповідає війну Німеччині.
13. серпня. Англія і Франція виповідають війну Австрії.
14. серпня. Іспанія оголошує нейтралітет. Німеччина остерігає Францію і Бельгію перед війною вільних стрільців. Австрійські війська здобувають Шабак в Сербії. Царь обіцяє Полякам автономію.
15. серпня. Покликання загального ополчення в Німеччині.
16. серпня. Цісар Вільгельм II. виїжджає на воєнний терен. Австрійські війська побіджують Сербів над Дріною.
17. серпня. Побідна битва Німців проти Росіян під Штаппенен. Взято 3000 російських бранців і 6 машинових карабінів (кулеметів). Понавжні успіхи Австрійців над Дріною проти Сербів. Бельгія в друге відкидає мирове пропозицію Німеччині. Німецькі війська займають Мляву в Королівстві польським.
19. серпня. Баварські і баденські війська розбивають 55. французьку бригаду коло Вайлера в Альзакії. Німці розбивають французьку дивізію кавалерії коло Перве в Бельгії. Японія висилає Німеччині ультиматум. На Кавказі революція.
20. серпня. Німці обсаджують столицю Бельгії Брюссель. Німецька побіда коло Тірльмен в Бельгії. Німецький панцирник Штрабурт затоплює англійську підводну лодку поблизу англійського побережжя.
21. серпня. Побідна битва Німців з Французами між Мецом і Вогезами, під проводом баварського престолонаслідника. Вісім французьких корпусів побитих утекло. Здобуто 200 гармат і багато бранців. Німці розпочинають облогу Намюра.
22. серпня. Велика побіда німецького наслідника престоло на північ від Мепу.
23. серпня. Велика побіда армії князя Альбрехта Віртемберського коло Нефшато в бельгійських Арденах. Німецькі війська машерують на твердині Льовені, Люневіль і Мобеж. Заняте Люневілью. Англійська бригада кавалерії побита під Мобежом. Побіда Австрійців над Сербами коло Вишеград-Рудо. Побіда Німців під Іумбінами в східній Пруссії, 8000 Росіян взято до неволі.
24. серпня. Мароко зриває дипломатичні зносини з Австрією і Німеччиною, чим нарушує умову Альжесіра. Росія розпочинає офензиву в східній Галичині.
25. серпня. Німці здобувають твердиню Намюр в Бельгії. Австрійські війська під проводом генерала Данкля відносять побіду над російськими під Красником. В Королівстві польським австрійські війська посувають ся аж під Радам.
26. серпня. Дальша побіда Австрійців під Красником над 10 дивізіями з 6 російських корпусів. 5000 Росіян взято до неволі. Здобуте французької твердині Льовені армією німецького наслідника престоло.
27. серпня. Німецький панцирник „Магдебург“ гине по геройськи в фінляндським проливі. Боротьба морських форпостів коло Гельголанду. Один гітський торпедоєць і панцирник „Ар'ядна“ затоплені. Зміна міністерства у Франції. Знищення Льовену в Бельгії німецькими військами через напад цивільного населення. Побіда німецької армії під проводом генерала Клюка над Англіїцями коло Мобежа. Поражка Французів під Нансі баварським кронпринцем Рупрехтом.
28. серпня. Англіїці побиті під Сан-Кентеном.
29. серпня. Німці розбивають п'ять російських корпусів і три дивізії кавалерії під проводом генерала Гінденбурга на тридній битві під Таненбергом, Ортельсбургом і Ільбенбургом в східній Пруссії. Новий Седан! Ціла артилерія знищена. 90.000 перацених Росіян взято до неволі і здобуто 300 гармат.
30. серпня. Австрійські війська від тижня відпирають напір Росіян на Львів.
31. серпня. Армія Більова розбиває під Сан-Кентеном чотири французькі корпуси. Армія кронпринца здобуває твердиню Монмеді.
- 1 вересня. Бельгійська королева втікає з Антверпену до Лондону.
2. вересня. Здобуте твердині Жіве. Коло Рейму побито десять французьких корпусів. Австрійські війська під проводом генерала Авфенберга і при помочі друни архикнязя Йосифа Фердинанда відносять побіду коло Замоста і Тишовець над варшавсько-віденською армією, здобувають 200 гармат і 20.000 бранців. Французьке правительство втікає з Парижа до Бордо. Австрійські війська спорожують Львів. Німецька кавалерія заступає ся аж під Париж. Німці здобувають без боротьби форти північної Франції Лян, Ля-Фер, Конде, Ірзон і Ле-з-Айвель. Напад Французів з твердині Верден на армію кронпринца відперо.
4. вересня. Німці займають без боротьби Рейм. Армія Більова здобуває у Французів 6 прапорів, 283 тяжких гармат, 116 польових гармат, 79 машинових карабінів, 166 аеропланів і 12.934 бранців.
5. вересня. Боротьба коло твердині Нансі в присутності цісаря Вільгельма. Англія, Франція і Росія зобов'язують ся в Лондоні, що мир закінчатиметь ся разом. Англійський панцирник „Пегфіндер“ затоплений.
6. вересня. Нові боротьби коло Люблина під проводом генерала Данкля. Австрійці нищать сербську дивізію Тімоку коло Митровиці і беруть 5000 Сербів до неволі.
7. вересня. Твердиня Мобеж капітулює. Німці беруть 40.000 до неволі і 400 гармат. Шлесські війська беруть до неволі 1000 Росіян. Німці обсаджують місто Жант в Бельгії.
9. вересня. Коло Львова розпочинає ся нова битва.
10. вересня. Битва над рікою Марн. Німці здобувають 50 гармат і тисячі французів беруть до неволі.
11. вересня. Генерал Гінденбург розбиває праве крило російської армії і відпирає за Німан. Німецький кронпринц здобуває укріплені місця на подолневий захід від Вердену. Туреччина зносить капітуляції (оголошує, що перестане рахуватись з ріжними договорами, які зв'язують її руки).
12. вересня. 22. Побито російський корпус під Ліком в східній Пруссії. Дотепер Німці здобули понад 300.000 воєнних бранців — Французів, Англіїців, Росіян і Бельгійців.
13. вересня. Побіда австрійських військ коло Городка, 10.000 російських бранців. Австрійці переривають офензиву задля переважачих сил російських з півночі. Нова побіда Гінденбурга приносить величезну здобич. Напад трьох бельгійських дивізіїв з Антверпена Німці побідно відперли. Воєнні операції на французьким терені допровадили до нової битви, яка добре стоїть.

(Далі буде.)

Відозва Союзу визволення України до болгарського народу.

Події по розбиттю першого союзу болгарських держав і теперішній загально-європейській війні виявили нарешті справжні злочинні бажання Росії. Особливо болгарський народ болючо відчув наслідки її „славянської політики“. Ся політика була винувником того, що Сербія забрала від Болгарії Македонію. Чияж може болгарський народ після сього в теперішній великий момент перекроєння карти Європи в ім'я грядучого розвитку самостійних народів не стати рінучо і виразно проти панславистичної брехні Росії? Бож чи не ясно, що під покривкою „славянської єдності і братерства“ північний деспот змагає до нових територіяльних здобутків, хоче взяти у своє ярмо всі славянські народи і всім їм приготувати ту злу долю, яка

спіткала народи, що мали нещасте опинити ся в московській державі?

30 мільйонний український нарід у Росії, один з найбільших славянських народів, особливо зазнав на собі результати „славянської“ політики Росії. Виборовши собі за часів гетьмана Хмельницького незалежність, він був примушений обставинами злучити ся з московським царством. Він застеріг тоді собі незалежність і свої права. Та вже на другий день починаєть ся „братерські“ змагання Московщини позбавити український нарід його сам стійности і змосковщити його. Настає довга і завзята боротьба, в якій український нарід воліє нераз піти навіть під Турка, лише не терпіти звуцання Москви. Перемога Москви під Полтавою була тим тяжким зворотним пунктом, що зробив з слабої Московщини імперіалістичну Росію. Вона дала їй змогу здавити цілком Україну, притоптати Польщу, кинути своє варварство на інші краї. Ся битва була проклятом не лише для українського народу, але також і для народу російського, бо власне остаточна поразка над вільною Україною скріпила до решти московський абсолютизм, дала йому змогу вдержати ся аж досі і витримати навіть революційний натиск усіх народів Росії в 1905—1906 роках.

Російська імперія була і є ворогом усякого поступу, моголо народів. І в теперішній війні поразка Росії значилаби перемогу на довгі роки страшної реакції, поразку абсолютизму над демократією і західно-європейською культурою, значилаби, що різні славянські народи стогналиб і далі в ярмі.

Ми, Українці, і ви, Болгари, мусимо рішучо виступити в сей великоважний момент! На нас спадає великий історичний обовязок здемаскувати брехню московського панславизму! Бо остаточно рішаєть ся наша доля — бути, чи не бути.

Росія вела свою брехливу пропаганду не лише в Сербії, і не лише нищила тим болгарський нарід в Македонії. Вона хотіла також забрати і ту частину нашого українського народу, яка мала щасте опинити ся в Галичині, під захистом австрійської конституції. Росія думала сим раз на завейди здушити визвольний рух українського народу: через Галичину і Відень іде дорога до Дарданелів і Царьгороду. Така була думка російського правительства. Росія підтримувала Сербію проти Болгарії, щоб ослабити Австрію, і для сього вона не жаліла грошей на москофільську агітацію серед українського населення в Галичині. Небезпека була близька і слава Німеччині та Австро-Угорщині, що в сам час підняли зброю проти сих смертельних для нас змагань. Український нарід уважатиме день оголошення війни Росії за найбільше свято в своїй історії.

Болгари! В сій великій поході проти московського деспотизму мусимо й ми з вами стояти в однім ряді з німецькими народами!

Союз визволення України стежить з захопленням за вашими приготуваннями до оружного виступу проти Росії і її божевільних союзників і за вашими славними заходами об'єднатись в сій хвилі з Туреччиною та Румунією. Ми віримо, що прославлені недавно ваші героїські полки запишуть знов своє ім'я і ім'я болгарського народу на найзнаменитіших сторінках історії. І в сей час український нарід пересилає вам не славянські, а загально-людські, найтепліші братерські почуття.

25. серпня 1914.

Відозва Союзу визволення України до румунського народу.

Цілий світ стежить з напруженою увагою за історичною боротьбою Австро-Угорщини й Німеччини з Російською деспотією. Довгі літа бул Росія зморою для культурного заходу, загрожуючи самостійности сусідів, добробуту і миру Європи. І ось настав час визволення від сеї змори. Під натиском побідних союзних армій хитаєть ся імперія новітнього Тамерляна

і невдовзі отворять ся брами тої тюрми, в якій скувала Московщина нечисленні підбиті народи, колись вільні і незалежні. Тріщать вже сі брами під напором гноблених, що рвуть ся на стрічу своєї свободи. Спільна біда спільні завдання їм ставити, спільний шлях проказує-шлях взаємної помочи, дорогу до спільної оборони.

Румуни! І ваші одноплемінники стогнуть в однім ярмі з нашою Україною. Близкі ваші сусіди і спокревніні ще від часів Могили культурно, ділимо ми, російські Українці, разом з вашими братами в Бессарабії ту саму сумну долю і леліємо ті самі мрії про визволення. З певною надією стежимо ми разом з ними за вашою поставою в історичній боротьбі.

Ми знаємо, що підшепти московських сірен не годні змінити вашого переконання, що тільки в союзі з ворогами Росії доля Румунії. Побідил бо марш Москви на Константинополь „Via Відень“ не тільки не дав би вам Семигороду, але зготував би цілій Румунії сумну долю Бессарабії!

Лише розбите Росії і виперте її до її етно-рафічних границь старого московського царства кладе раз на все кінець російському імперіалізмови й обезпечує сусідів від російської інвазії.

Обовязок обезпечення власних границь і визволення Бессарабчини з під російської кормаги, — ми певні — невдовзі спочукає Румунію поеднати свій власний інтерес з інтересом Австро-Угорщини й Німеччини, з інтересами культури і визволення уярмлених Росією народів. А сей крок наблизить і ту щасливу хвилину, коли розширена й обезпечена Румунія знову як і колись заключить братерський союз з вільною і незалежною українською державою в обороні від спільного північного ворога.

В дожданню сеї хвилини пересилає „Союз визволення України“ свій щирий привіт усім тим румунським патріотам, що стоять на сторожі проти підступної византійської політики зрадницької ненажерливої Росії.

Caveant consules!

25. серпня 1914.

Голоси європейської преси про українську справу.

Хто пильно стежить за європейською пресою, мусить сконстатувати вельми відрізну для нас прояву, що українське питання викликає за останні часи по раз більше зацікавлення серед європейської публіки, а тим самим здобуває собі по раз більше місця на шпальтах часописей. Правда, серед повени статей і новинок на українські теми, які останніми часами стрічаємо по європейських органах, багато ще баламутних поглядів та фальшивих інформацій, які зайшли сюди, чи завдяки старанням наших відвічних ворогів Москалів, чи знову через незнання близьких обставин, серед яких живе та розвиваєть ся наш нарід. Всеж таки в більшості випадків помітно змагання до об'єктивного та по зм'яї вірного представлення нашої визвольної боротьби.

З приємністю приходить ся нам сконстатувати, що діяльність нашого „Союзу визволення України“ викликала скрізь живе зацікавлення. Усі великі дневники австрійські, угорські, німецькі, італійські, румунські, болгарські й інші подали звістку про цілі і програму „Союзу“ та передрукували в цілості або в часті наш поклик до громадської думки Європи. І так найбільші віденські дневники, як „Neue Freie Presse“, „Fremdenblatt“, „Reichspost“, „Neues Wiener Tagblatt“, „Neues Wiener Journal“, „Wiener Allgemeine Zeitung“, „Deutsches Volksblatt“, далше німецькі „Frankfurter Zeitung“, „Kölnische Zeitung“, „Vorwärts“, „Ostsee Zeitung“, будапештський „Pester Lloyd“, „Pesti Hirlap“, чеські „Dělnické Listy“ і багато інших опублікували наш поклик в цілості.

Так само наші поклики до болгарського і румунського народів відбили ся живим відгомном по усіх органах преси тих

країв, а також у німецькій пресі, та були усюди прихильно коментовані. Богато місця присвятила преса становищу, яке заняла Українська Головна Рада у Львові в справі війни з Росією. Маніфест, який видала Українська Головна Рада до українського народу, був рівно к передрукований в різних європейських газетах. При сій нагоді звернено усюди увагу на організацію Українських Січових Стрільців та піднесено одушевлення і запал, з яким українська людність Галичини кинулась до боротьби з відвічним ворогом України.

Велике занепокоєння серед публичної opinio Europae викликав факт, що галицький Митрополит граф Андрій Шептицький дістав ся при заняті Львова у руки московських наїздників. З сього приводу подали більші віденські газети ближню характеристику галицького Митрополита, а великий німецький журнал „Frankfurter Zeitung“ подав з сього приводу статю про церковні відносини в галицькій та на російській Україні.

Гумористичне вражіння викликала в пресі відозва великого князя Микола Миколаевича до „російських братів в Галичині“. Подаючи зміст сеї брехливої відозви, пише віденська „Sonntags- u. Montags-Zeitung“: „Хоч царь в біді обіцяв Полякам автономію, „любим Жидам“ повну свободу, то однак зовсім не нагадав собі 30 мільонів поневолених у Росії Українців. Місто сього звертаєть ся зі своїми обіцянками до „російських братів в Галичині“, та радби галицьких Українців, зким вже витискає російське тавро, заманити своїми солодкими залицянками в обійми російського кольоса, щоб їх рівнож вкинути в московську мішанину рас“.

В останніх часах доволі багато писали європейські часописи про зраду галицьких руссофілів,

З пряминістю можемо однак сконстатувати, що органи європейської преси не дали себе збаламутити та всюди виразно підчеркували, що загал українського народу не має нічого спільного з ганебними зрадниками, та ніяк не може бути одвічальним за їх роботу. Деякі кореспонденції (напр. „Information“) то таки зовсім отверто писали, що в галицькій зраді годі обвинувачувати самих тільки москвофілів,

Ширше й з відповідними доказами обіцяла „Information“ висвітлити сю сумну справу в найблизшій числі.

Воєнні кореспонденти великих віденських та заграничних газет згідно підносять незвичайну хоробрість українських воєнків у австрійській армії та запал, з яким вони ідуть у бій з московським наїздом. Особливо замітна з сього боку статя берлінського „Vorwärts“-у з 15. вересня б. р. п. з. „Український селянин у війні“.

Яке велике зацікавлення українською справою викликала в Європі війна союзних держав з Росією, про се найкраще свідчить поява цілої низки більших і менших статей і заміток про Україну та Українців у великих органах преси. І так у „Hamburger Nachrichten“ з 6. вересня б. р. стрічаємо статю п. з. „Українське питання“, в котрій автор J. v. Ardeschah вказує на велике значіння, яке має се питання для середньо-європейського сходу. В „Berliner Zeitung am Mittag“ з 7. вересня б. р. появилась статя п. з. „Москалі та Українці. Гнобителі як освободителі“, в котрій представлено підпольну роботу Росії в Галичині та її політику супроти Українців взагалі. Поважний біржевий орган „Berliner Börsen Courier“ з 18. вересня с. р. приніс довшу статю п. з. „Україна“ пера Густава Кавдера. Автор вияснює читачам, що українське питання належить до головних чинників європейського східного питання і мале політичні відносини, серед яких живуть Українці в Австрії та Росії. На жаль автор не знає ближше історії українського народу, тому в його статі стрічаємо деяку недокладність. Незвичайно замітну статю помістив недавно найбільше читаний віденський демократичний журнал „Neues Wiener Tagblatt“ п. з. „Князь Бісмарк про війну з Росією

та про самостійність України“. Провідною ідеєю статі є погляд великого німецького канцлера, що тревале забезпечення європейського мира може наступити лише через поділ Росії та створення самостійної Української держави.

Із сих голосів преси навич сачимо, що Європа, а передовсім німецький світ, починає врешті розуміти ту важну роллю, яку повинен в найближій будучности відограти великий поневолений український народ. Маємо певну надію, що з розвитком подій се зацікавлення українською справою зросте ще більше та що українське питання здобуде собі належне йому місце в міжнародній політиці.

Заграничний огляд.

В Росії.

Побоювання вгорі і песимізм в низу. Ще місяць тому спеціальним царським указом оголошено воєнний стан у східній частині України п. Кубані (одділи Катеринодарський, Батадшаминський, Сьський, Кавказький, Лабінський і Майкопський), а також майже у всіх місцевостях Кавказу. З одного боку казенні пера, а за ними московські газети — „добровольці“ різкої політичної марки, роблять великий шум з лейт — мотивом „усі нації Росії об'єднались, щоб шапками закидати Німців“, з другого, там, де прірва поміж правительством-націоналістичною брехнею і реальною дійсністю каторжного гніту недержавних народів Росією особливо яскраво виявляєть ся, маємо як царський дарунок моменту воєнний стан. Чи се певність себе, чи явне побоювання, що по першій більшій ударі усі ці народи кинуть і свій камінь, щоб розправитись з своїм гнобителем?

Але й серед громадянства, і то в серді Росії — Москві, вже на другій місяці війни і по занятті Галичини, не мають собі рожевих перспектив. Ліберальна газета „Русскія Відомости“ констатує, що здійснення основних домагань громадянства все ще стоїть без руху, але потішає себе тим, що: „при всяких обставинах громадянству не треба піддаватись пачуттю песимізму“.

Песимізм огортає і гр. Вітте, який є ні на „горі“, ні в низу, а займає на разі становище високопоставленого „обсерватора“, а в грошевих ділах російської держави дорогого мажера. Мав він розмову з одеськими журналістами і, як передають часописи, таке сказав: „Не слід перецінювати сил Росії. Війна ще може привести силу несподіванок, бо ворог незвичайно могутий. Становище дуже серйозне. Не слід віддавати ся облудним надіям, а також не слід подавати народови фалшивих вісток про побіди.“ Вітці граф дав мудру раду журналістам, щоб відготували населення до тяжких поразок, які можливо наступлять.

Пилил з конопель. Бурцев на час війни покинув своє ремесло розкривання політичних провокаторів і шпіовів, та записав ся в славофіли. Закликає він усіх славян „без виїмку“, щоб об'єднали ся коло російського правительтва (!) та перестерігали рос. політичні партії, щоб не компромітували „великої справи“ боротьби всієї Європи проти пангерманізму. В такім дусі умістив Бурдцев статю на початку війни в паризькій часописи „La Geurге Sociale“. Ліше б він зробив, якби й дільше займав ся Азефама і тими, хто їх сподів.

У Франції наростає революційний настрій. Хоч існує сувора воєнна цензура, проте в Парижі друкують ся і ширять ся прокламації проти правительтва, а головню проти президента республіки, якого уважають за головного винуватця нещастя, що тепер спало на Францію. Часть преси починає виразно висловлювати розчарування з мілітарної і моральної вартости одного з союзників Франції — Росії та отверто говорить про облудність політики Росії супроти західних славян, яким обіцяє свободу, а в себе дома тримає різні народи в найгіршій неволі. Демаскуванням Росії займаєть ся неперідулена бєю опозиційна преса, на чолі з „Humanité“.

В Італії соціалістична преса з усією рішучістю звертаєть ся проти підбурювання громадської думки на користь війни з Австрією. „Avanti“ остерігає проти авантюристичної політики і заперяє, що серед пролетаріату така політика зустрине одсіч. Загалом італійська преса висловлюєть ся за затривання неутральности до кінця.

В Болгарії антиросійська орієнтація вступає чим раз виразнійше. О скілько ходить о високій сфері, про се свідчить між иншим зміна на становищі міністра війни. На місце Бояджєва призначено Фичєва, симпатика Австро-Угорщини і Німеччини. Хоч руссофілство серед болгарської суспільности досить поширене, проте не має коріння в народних масах, яким в свідкій пам'яті стоїть друга балканська війна, стягнута на Болгарію Росією. Проби певної части суспільности отверто виявляти свої симпатії до Росії, стрічають загальний осуд. Деякі часописи висловлюють певність, що Росіяне будуть у війні побиті, а по повороті до дому застануть там революцію.

В Румунії від впливом піддуленої Росією преси збуджуєть ся чим раз більше неприхильний настрій до Австрії. На чолі антиавстрійського руху стоїть т. зв. „Культурна літа“, використовуючи в своїй роботі зелену молодіж. Розважні елементи суспільности тримають себе здерживо супроти агітації „Культурної літа“. Правительствени чинники також тримають ся з резервою.

Болгарський Національний Союз до Союзу визволення України.

Президія Союзу визволення України одержала від Болгарського національного Союзу з Софії, під датою 1. IX. ст. ст. 1914. лист отього змісту (подаємо в скороченню):

„Звернений до Болгарського народа поклик Союзу визволення України¹, найшов найкращий відгомін в серцях усіх правдивих Болгарів-патріотів.

Спішимо висловити Вам наші найгорячіші симпатії, найщиріші і найсердечніші бажання та найбільшу заохоту до як найкращого успіху Вашої високої справи.

Не відкидайте просимо нашої найглибшої подяки за те, що Ви сим Вашим покликот так виразно виявили пошану, яку маєте для болгарської нації“... З сердечним та братнім поздоровленням: Президент: Т. Бойчев, Секретарь: Ст. Чоуков.“

На поданий вище лист вислала президія Союзу визволення України до президії болгарського національного Союзу, таку відповідь:

„В імени Союзу визволення України складаємо хвальній президії глибоку подяку за щирий, повний симпатії до нашої святої справи лист. Просимо передати сю нашу подяку цілому Вашому Союзови та запевнити його, а в його лиці в весь болгарський нарід, що український нарід і його свідомі сини ніколи не забудуть того зворушливого відношення, з яким Болгари поставили ся до національних змагань України в сей історичний переломний для неї момент, та що нитки взаємного спочування й симпатії, навязані отсе між обома братерськими народами, зістануть на все нерозрваними. Ми певні, що кожного разу, коли будемо мати приємну нагоду заступати перед болгарською публичною опінією справи нашої вітчизни, Ваш приятельський нам Союз, буде нашим вірним помічником та посередником“.

З українського життя.

На Україні насуваєть ся *мара голоду*. Сьогорічний урожай дуже кепський, страшна дорожня засобів поживи. В більших містах, як Київ, Катеринослав, Одеса, ще в початках війни міські ради були примушені застановитись над організацією харчової помочи для бідного і безробітного населення. У Києві основано кілька міських дешевих кухонь.

Поруч з тим іде загальне пригноблене і *зневіра серед суспільности*, хоч російська преса на, приказ з Петербурга, настроює публику на войовничий лад. *Громадська самодіяльність цілком припинена*, особливо се діткнуло українські просвітні організації в Катеринославщині, до яких горнула ся велика маса робітництва. В цілім Катеринославським фабрично-заводським районі панує безробітє, пригнобленне та стримане, захованне в собі невдоволення.

Про настрій українського селянства свідить така картина, описана в приватнім листі, висланім з України на передодні війни:

Село Н. Могилівського повіту по Поділлі. Село віддалене від більшого міста і від залізниці 40. кіль. Що до свідомости селян-темне. Сюди навіть під час революції не заглядали агітатори.

Коло монополюки рано стоїть купка людей. До них підїджає селянин, що виїхав був до Могилева і розкажує, що його не пустили до міста вартові салдати через те, що артилерія в найблизчих двох днях матиме вправи боевими патронами. Треба, щоб се староста оповістив усім, аби люде даремне часу не гаяли, бо всіх завертатимуть.

¹ Див: Відозва Союзу визволення України на ст. 4-5.

З цього починаєть ся розмова про війну з Австрією. Один каже, що він балакав з козаками і ті казали йому, що їх змобілізовано на війну, щоб від Галичини Україну відобрати.

— Поки козаки ту Україну відберуть, то німець нас всіх забере.

— Ні, не дамо ся — вихоплюєть ся молодий селянин, який недавно вернув ся з війська — у нас війська більше і ми свою землю будемо боронити.

— Овва, а чи багато у тебе тої своєї землі? — запитав іронічно один.

— Та у них три морги на п'ятьох!

— Ну то мають за що бити ся.

— То у вас за три морги четверо стало до війська?

— Та четверо ж.

— Іх четверо, а он дивить ся люде добрі —, пан за шість тисяч морг ні одного не виставляє! Всі три сини в війську не служили.

— Алеж бо ні, я сам бачив як оден у формі приїжджав.

— Ну, то в формі був найстарший, алеж він дохтором військовим. Так і я тобі служити в війську можу — назнач лиш мене кухаром. Ні, ти з рушницею стань, як ми стаємо.

— А якжеж, стане він тобі! Пожди!

— Ну то так і ми йому станемо!

— Та не можнаж попустити, щоб німець нас підбив під себе — втручаєть ся в розмову знов недавній салдат.

Кілька голосів роздратовано:

— Не можна! не можна! так тебе німець питатиме, чи можна. Прийде тай забере, тай годі.

— Та ми не дамось.

Його сердито перериває батько його: ото заладив одно: не дамось, будемо з німцем бити ся, бо прийде тай забере нас. Та нехай нас сам чорт забере, то гірше не буде, як є. Чи не правда люде добрі?

— А вжеж правда! То йому так в москалях памороки пустили, що він все битись хоче.

— Та ніхто з нас битись не підє.

— А вжеж ні, — підєм тоді, коли пани виставлять за свою землю стільки війська, скільки нині брат виставля.

— А тож. Іх землю маємо ми своєю кровю боронити?! а не дїждуть!

— Ну! ну! ви хоробрі! Прийде стражник, вистрелить раз, то всі побіжите до війська, а ж зкурить ся! — сердито відповів салдат.

— Алеж бо й виадикували його москалі! Дивить ся, який мудрий. Та вжеж з села підємо. А прийдемо у місто, дістанемо рушницї, то як ти гадаєш, буде тобі тоді твій стражник страшний?...

Серед зрадників.

Брати Геронїмї, що втекли свого часу до Росії з черновецької тюрми, де сидїли в сподіванню суду над ними за русофільську пропаганду і державну зраду, прийняли російське горожанство і виїхали отсе з наказу російського правительства у Чернівці, яко дорадники і інформатори російських військових властей, на занятій російськими військами части Буковини. Ту саму службу повиняť ріжні Ковдри, Бендасюки, Дудкевичі, Глушкєвичі й інші, звїсні з львівського процесу о державну зраду. Припинений у Львові перед війною їх орган „Прикарпатская Русь“ виходив спочатку в Києві, а тепер знов перенесений до Львова.

Бібліографія.

„Die Ukraine und ihre Bedeutung im gegenwärtigen Kriege mit Russland“. Von Dr. W. Kuschnir.

Брошура на 40 сторінок, читаєть ся легко і власне як легка лектура для ширшого загалу може бути рекомендована кождому, хто нічого про українську історію не знає. На жаль

поставлене автором в назві брошури завданне виповнює не зовсім удачно. Про значіння України в сучасній війні сяке таке поняття читач зможе винести лише з розділу „Die Ukraine im Wirtschaftsleben Russlands“, що займає неповних три сторінки. Головна частина брошури присвячена висвітленню історичних прав України на державну самостійність. Тим дивнішою видається обставина, що в брошурі, присвяченій „Значінню України в сучасній війні“, майже зовсім не говорить ся про се, а навпаки, на три чверти трактується про зовсім іншу справу, про яку сам автор на сторінці 35 каже: „історичним правам ми надаємо другорядне значіння“. Може власне через таке легковаженне автором наших історичних прав брошура його не робить і сією своєю частиною суцільного і переконуючого вражіння про вартість сих прав. Під сим оглядом краща вже, наприклад, брошура покійного Р. Сембратовича, видана ще в 1905 р. „Zarentum im Kampfe mit der Zivilisation“, яку варто тепер перечитати кождому.

Передмова до брошури Кушніра Др. В. Роде, написана в дусі агітаційного викладу, читається легко і цілком dopasовує до написаної в австрійсько-патріотичім дусі цілості.

Що-ж до теми, яку читаємо в заголовку брошури п. Кушніра, а на яку в самій брошурі відповіді властиво не знаходимо, то кождому читачеві можемо порадити прочитати присвячений Україні розділ в книзі проф. О. Геча „Russland“, що вийшла в друку весною сього року. Там на кількох сторінках річево, об'єктивно і з глибоким розумінням справи схарактеризовано найосновніші соціально-економічні і політичні прикмети України. Отя Гечева характеристика може дати змогу кождому читачеві вияснити всю грандіозність значіння українського питання в сучасній війні. Не без користи прочитають її й ті з Українців, які не здають ще собі як слід справи про се значінне.

Перша відозва, яку випустив Союз визволення України на початку війни:

До українського народу в Росії!

Люді часи настали для нас! Щойно десять років минуло від японської війни, а вже маємо нову! — За мало стало цареві грошей і крові власних підданих. Цілий світ захотів він загарбати під своє ярмо! А передусім австрійську Галичину, де живе більш як 4 мільони таких самих Українців що й ми. Кровю хотів він заллати сей край. — Вкрити його тюрмами і шибеницями. Щоб і наших братів з завордону закувати в московські кайдани.

Тому на Росію лише паде вина за сю війну.

Коли тисячі наших людей ляжуть трупом — знайте, що се є вина Росії!

Коли голод і холера завтають до нас — се є вина Росії!

Коли старцями і каліками вкрийеть ся Україна — се є також вина Росії!

На наше щасте військо австрійсько-німецьке є дужчим від царського. Вже тікають перед ним царські генерали! Вже Австрійці вступают на Україну. Наш слухний час настає!

Довго взуцали ся над нами царські посіпаки! Довго гради ся нашою кровю і свободою! Пора порухувати ся з ними за нашу кривду і кров!

Не лякаймо ся австрійського війська! Бо є в них сотки тисяч галицьких Українців — наших братів. Бо з ним їдуть українські „Січові Стрільці“. Се військо pomoже нам вигнати з нашої землі всіх царських чиновників і урядників, що сараною вкрили наш край! Поможє розвалити ту прокляту тюрму народів, що звець ся імперією царя. Поможє нам стати панам на власній землі. Принесе нам свободу і землю!

Воно принесе нам землю, бо всі землі казюснні, удільні та великих панів-піддків царя — перейдуть на вічну власть селянам — в усіх краях занятих Австрією.

Воно принесе нам свободу, бо замість російських шибениць і тюрм — дістане робочий люд і цілий нарід свободу особи, майна, союзів, виборів, слова і загальне виборче право, рівне як для мужика так і для пана.

Воно принесе нам свободу, бо кожда віра є вільною в Австрії! Нікого не сидувати муть кидати свою віру, а приставати до иньшої. Православні лишать ся православними, католики — католиками, жида — жидами. Кождий молитиметь ся і віруватиме так, як схоче, як вірували його діди.

Воно принесе нам свободу, бо кождий нарід вільний в Австрії! Кождому вільно там говорити, читати і вчити ся на своїй рідній мові. Ні в школі, ані в суді, ані ніде ніхто не сидуватиме нас Українців говорити по німецьки або по польськи. Бо Австрія шанує права кождого з св їх народів!

Бо вільним і незалежним краєм стане Україна в здуї з Австрією!

Тому памятайте люде! Не дякати ся, а витати пам треба Австрію! Скиньмо вже раз з себе кляте московське ярмо! Як сього не зробимо тепер, то вже ніколи. Не скорше, як згине Росія, віде сонце свободи на нашій землі! Не скорше як буде побита Росія, встане вільна Україна.

Надходить час помети. Пометимо ся за все!
За сльози жінок і дітей наших!
За кроз замучених в каторзі і на шибеницях братів наших!
За обезцещений край наш, за його кайдани!
Або добути або дома не бути!

„Союз Визволення України“.

Партія Українських соціалістів-революціонерів випустила таку відозву: „До Українського Робітництва! Товариші!

Австро-Угорщина й Німеччина проголосили війну Росії. Російське самодержавне правительство само втягло нашу країну у війну. Болчи ся революційного руху робітництва, який останніми часами знову почав набирати сили, російський уряд думав відвернути увагу народу від внутрішніх справ успішною війною проти інших держав. Особливо не давала йому спокою Австрія, де живе й має свободу чотири мільони українського народу. Російський уряд жорстоко переслідує й нищить всякі прояви українського життя в Росії, але бачить, що не може, не має вже силі лівкими способами спивити визвольного руху українського народу. Навіть поліційні заборони вже не помагають йому. Святкування ювілею Шевченка було заборонене — тим голоднішим був протест Українців на улицах Києва! І російський уряд зрозумів, що хіба якимись надзвичайними, досі неуживалими способами зможе він знову приборкати революційно-національний рух серед нашого народу. Сей спосіб — побити Австрію, забрати від неї ту частину Галичини, де живе решта нашого народу, а по побіді з цілою силою здавити всі прояви нашого життя. Маючи в своїх руках Галичину, російський уряд був би певний, що вона вже не буде тим місцем, з якого дої вогонь національної свідомости розходив ся по цілій Україні.

Забрати від Австрії Галичину! Мати весь український нарід у своїй власти! Ось ціл російського уряду, і для сеї цілі знайшов він добрі знаряддя. Збаламучена російськими грішми і агентами, Сербія раз у раз непокоїла Австрію, а в Галичині організував російський уряд за гроші цілу партію запродаців-москофілів, які мали підготувати ґрунт для його побіди. Довго тягла ся ся підготовча робота російського уряду на знищення нашого народу. Але коли Сербі за чинною помічю свого власного правительства і при участі офіційних представників російського уряду вбили в Сараєві австрійського наслідника престолу з його жінкою, австрійській державі увірвав ся терпець. Для своєї власної охорони вона мусіла покласти край роботі російського уряду. Австрійський уряд зажадав від Сербії цілковитої покори, а коли вона не зробила сього, виповів її війну. У відповідь на се російське правительство розпочало мобілізацію цілого свого війська і флоту, почало готувати ся до нападу і на Австрію і на її союзника Німеччину. Російське військо перше напало на Німеччину, й вона проголосила тоді війну Росії. За прикладом Німеччини пішла й Австрія.

Товариші! В сій війні рішаєть ся наша доля! Побідить Росія — ще довгі десятки літ будемо під царським батогом. Побє Німеччина й Австрія російський уряд і військо, — легшею буде наша боротьба за національне визволення, за краще жите. Українське робітництво бореть ся не лише за національне визволення, воно бореть ся також за визволення соціальне, за визволення праці від кайданів капіталу. Але воно знає, що лише усунення національної неволі, лише свободній розвиток українського народу дадуть йому змогу всю силу обернути на боротьбу проти сучасного капіталістичного ладу. Ось чому українське робітництво теж прийняло гасло Самостійної України.

Товариші! В сій рішучій хвилі беріть ся знову до боротьби проти російського уряду! Революція, яку ви почнете по містах, не дозволить російському урядові вийти переможцем в теперішній війні. А чим більше буде побитий російський уряд під час війни, тим легше буде нам добути ся визволення. Організувати й перевести в жите загальне повстання українського народу проти російського самодержавства — ось єдиний спосіб до здобути нашої цілі — самостійної й незалежної, вільної й демократичної України! А в вільній Україні легше буде нам добути ся не лише кращого жита, але легше буде вести боротьбу проти капіталізму. Берім ся ж до зброї!

Хай живе загальне повстання Українського народу! Хай живе самостійна, демократична Україна! Хай живе соціальна революція!

Партія Українських Соціалістів-Революціонерів.

Зміст: Наша платформа. — До громадської думки Європи. — Вісім тижнів європейської війни. — Хроніка воєнних подій. — Відозва Союзу до болгарського народу. — Відозва Союзу до румунського народу. — Голоси європейської преси про українську справу. — Заграничний огляд. — Болгарський Національний Союз до Союзу визволення України. — З українського життя. — Серед зрадників. — Бібліографія. — Відозва Союзу до українського народу в Росії. — Відозва Партії Укр. Соц-революціонерів.

Відповідає за редакцію: Омелян Бачинський.

В друкарні Мехітарістів у Відні, VII.